

“In situ”. Josep Minguell presenta les pintures del retaule de Sant Joan Baptista.

Dg, 19/01/2014 per Eloi Aran Sala
[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

Una de les coses que més m’agrada és anar a missa en els llocs en els quals hi he intervingut o hi intervindrà com arquitecte perquè és aleshores quan l’espai “està en marxa” i puc veure el dinamisme de la celebració, com aquest és apropiat per la comunitat, etc. Així ho vaig fer durant les vacances de Nadal quan vaig portar el projecte bàsic a **l’Església de Sant Pere Apòstol de Torredembarra**, on reformarem el presbiteri i la capella del santíssim, i com hem fet avui el meu soci, en Peppe Giacalone, i jo anant a Sant Joan Baptista de Reus.

A l’acabar la celebració dominical en [Josep Minguell](#) ha presentat a la comunitat el sentit de les pintures del retaule (foto superior. Veure vídeo de la presentació [aquí](#)), que van ser posades al seu lloc just abans de Nadal, quan ja s’havia fet la inauguració de les reformes del temple el passat vint-i-quatre d’octubre (en vaig parlar [aquí](#)). En Josep Minguell, el tercer d’una nissaga de pintors murals de la qual és deutora bona part de les pintures de les esglésies del pla d’Urgell i Tarragona, ha destacat la complexitat de l’obra i la necessitat d’un temps de gestació. En un retaule tan gran calia pensar molt bé la composició.

El primer encert està en els seus cinc plafons verticals en estructura piramidal, de

manera que a l'esquerra i en sentit ascendent s'hi ha representat el Càntic de Zacaries (Lc 1,67-79) i la trobada entre Maria i Elisabet (Lc 1,39-45), mentre que el plafó del mig i el més alt s'ha reservat com a peanya de la talla existent, i a la dreta i en sentit descendent s'hi ha representat el Baptisme de Jesús (Mt 3,13-17) i la mort de Joan Baptista (Mt 14,1-12). A part de l'estructura piramidal, que lliga molt bé amb l'estil neogòtic del temple, els plafons es van inclinant per tal de rodejar l'altar i disposar-hi un banc corregut per a la presidència i les concelebracions així que, en certa manera, es recupera l'absis original que durant molts anys va restar en el mateix espai del creuer. El segon encert del pintor ha estat en el tractament de la paleta de colors, ja que hi ha hagut una certa moderació per tal que les pintures siguin expressives i puguin acompanyar la celebració sense que siguin cridaners o cansin a la vista. Com a "Cantus firmus", o nota de fons, hi ha el tema del desert que traspasa les quatre pintures. El desert és lloc de silenci i de trobada amb el Senyor, de forma que l'apofàtic mur de formigó pren una dimensió bíblica.

Pel que fa al tractament figuratiu també cal esmentar alguns encerts, començant perquè el conjunt és proporcionat i això no era fàcil tenint en compte les dimensions totals del retaule. La figura de Zacaries és un convit a la pregària, com un marc d'entrada a tot el conjunt presidit per un gran sol ("Per l'amor entranyable del nostre Déu, ens visitarà un sol que ve del cel, per il·luminar els qui viuen a la fosca, a les ombres de la mort, i guiar els nostres passos per camins de pau" Lc 1, 78-79) que apunta a l'Esperança cristiana; El tractament de l'escena de la visitació de Maria a Elisabet també resulta interessant perquè l'autor ha defugit de la iconografia clàssica on sovint es presenta a Maria mig d'esquenes accedint a la casa d'Elisabet, ja que Maria és vista des de l'interior de la casa, com si vingués a casa nostra, a la nostra vida. Per altra banda, també és entranyable la relació circular entre les dues figures, Maria i Elisabet, que ve marcada per la tendresa de la ma d'Elisabet en el ventre de Maria; Pel que fa a l'escena del baptisme, punt caddal de la vida de Joan Baptista, Josep Minguell no ha pintat Jesús en postura de

recolliment sinó sortint de l'aigua amb força, com si en el baptisme s'indiqués ja la Glòria de la Resurrecció. És agosarat però té el seu encert, més encara quan és la única figura que mira i interpel·la directament a qui ho contempla; Finalment hi ha l'escena de la mort del profeta, on es presenta, com a contrapunt del sol del càntic de Zacaries, una lluna minvant, que fa referència al que és la vida del baptista i que l'altre Joan, l'evangelista, va sintetitzar tan bé en la citació "Ell ha de créixer, i jo he de minvar" (Jn 3,30). Als peus d'aquesta escena, al costat de l'espasa que el decapita dipositada a terra, hi apareix un foc, que indica la llum de la fe a partir de la qual podem interpretar tot el conjunt.

Amb la presentació de les pintures donem per conclosa tota la sèrie de posts referents a aquesta obra de la qual vaig començar a parlar-ne ara farà un any ([aquí](#)). Encara hi ha coses a fer i potser en tornaré a parlar més endavant. Potser el més interessant seria obrir un dels arcs encastrats en la façana principal per connectar visualment la capella del Crist crucificat amb el carrer i oferir així un lloc de pregària urbà, una obra senzilla però que podria resultar pastoralment molt significativa.

PS: Val a dir que res de tot això no hauria estat possible sense la paciència i el cel de Mn. Pere Dalmau! Ja li convenen uns "exercicis" (eufemisme de "vacances" o descans en el món clerical)